

ΝΟΗΤΙΚΗ ΥΣΤΕΡΗΣΗ

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΚΑΙ ΟΡΙΣΜΟΙ

Ξεκινώντας από τη μελέτη της έννοιας της νοητικής υστέρησης θα δώσουμε έναν αρχικό ορισμό :

« Ο αποδεκτός από την κυβέρνηση όρος για τη νοητική λειτουργία είναι όταν αυτή εμφανίζεται πιο περιορισμένη και αναπτύσσεται ή έχει αναπτυχθεί με πιο βραδύ ρυθμό σε σχέση με τον γενικό πληθυσμό»

ΑΙΤΙΑ ΝΟΗΤΙΚΗΣ ΥΣΤΕΡΗΣΗΣ

- × Προγεννητικά αίτια
- × Περιγεννητικά αίτια
- × Μεταγεννητικά αίτια

Επειδή η πρόληψη είναι η καλύτερη... θεραπεία, οι προγεννητικοί έλεγχοι μπορούν να εντοπίσουν εγκαίρως τα περισσότερα προβλήματα, ενώ μπορούν να εντοπίσουν αυξημένες πιθανότητες εμφάνισης κάποιας επιπλοκής, πριν αυτή εμφανιστεί.

ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗ ΝΟΗΤΙΚΗΣ ΥΣΤΕΡΗΣΗΣ

Η πιο διαδεδομένη μορφή ταξινόμησης της νοητικής στέρησης είναι αυτή που χρησιμοποιεί το δείκτη νοημοσύνης.

- ▶ **Ελαφρά** νοητική υστέρηση Δ.Ν. 50-55 έως 70
- ▶ **Μέτρια** νοητική υστέρηση Δ.Ν. 35-40 έως 50-55
- ▶ **Σοβαρή** νοητική υστέρηση Δ.Ν. 20-25 έως 35-40
- ▶ **Βαριά** νοητική υστέρηση Δ.Ν. κάτω από 20-25
- ▶ **Απροσδιόριστη** νοητική υστέρηση όταν υπάρχει ισχυρή υπόθεση για ύπαρξη νοητικής υστέρησης, αλλά η νοημοσύνη του ατόμου δε μπορεί να μετρηθεί με τα σταθμισμένα τεστ.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΝΟΗΤΙΚΗ ΥΣΤΕΡΗΣΗ

Ελαφρά νοητική υστέρηση: 85% του πληθυσμού των ατόμων με Ν.Υ, η φυσική και η κινητική τους κατάσταση είναι λίγο πιο χαμηλή.

Παρουσιάζουν βλάβες στην ακοή, στην όραση ή και στον συντονισμό των κινήσεών τους και ελαφρές διαταραχές του λόγου ή της ομιλίας.

Μέτρια νοητική υστέρηση: 10% του πληθυσμού των ατόμων με Ν.Υ, φτωχή κινητική ικανότητα, προβλήματα στην ακοή, στην όραση, στο λόγο και στην ομιλία. Μπορούν ν' αποκτήσουν δεξιότητες αυτοεξυπηρέτησης.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΝΟΗΤΙΚΗ ΥΣΤΕΡΗΣΗ

Σοβαρή νοητική υστέρηση: 3% - 4% του πληθυσμού με Ν.Υ, συνοδεύεται από σοβαρά προβλήματα, όπως εγκεφαλική παράλυση, απώλεια ακοής ή όρασης, συναισθηματικές διαταραχές, σοβαρότατα προβλήματα σε φυσική και η κινητική ανάπτυξη.

Βαριά νοητική υστέρηση: 1% - 2% των ατόμων με Ν.Υ, δυνατότητα βελτίωσης της κινητικής ανάπτυξης, αυτοεξυπηρέτησης και επικοινωνιακών δεξιοτήτων με κατάλληλη εκπαίδευση.

Απροσδιόριστη νοητική υστέρηση: όταν υπάρχει μεγάλη πιθανότητα ύπαρξης νοητικής στέρευσης, αλλά το άτομο δε μπορεί να εξεταστεί επιτυχώς από τα σταθμισμένα τεστ νοημοσύνης.

ΔΟΚΙΜΑΣΙΕΣ ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ ΝΟΗΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ

Οι δοκιμασίες εκτίμησης νοητικού υλικού είναι στην ουσία σταθμισμένα test, τα κυριότερα αυτών είναι τα παρακάτω :

- WISC-III, WPPSI-III, WAIS-III (κλίμακες του Wechsler)
- Leiter-R (Roid &), Raven Progressive Matrices ,
- Peabody Picture Vocabulary Test, Stanford-Binet

ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΤΟ WISCIII

Το WISCIII χορηγείται σε παιδιά ηλικίας 6-16 χρονών και έχει σταθμιστεί σε ελληνικό πληθυσμό. Περιλαμβάνει 10 δοκιμασίες , 5 λεκτικές και 5 πρακτικές και 3 συμπληρωματικές.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Τομείς εκπαίδευσης

- Επικοινωνία- Λόγος
- Αυτοεξυπηρέτηση
- Κίνηση αδρή και λεπτή
- Γνωστικές λειτουργίες
- Κοινωνικοποίηση-Παιχνίδι- Συμπεριφορά

Σε άτομα με σοβαρή νοητική υστέρηση, στόχος είναι η βασική επικοινωνία, αν όχι με την ομιλία τότε μέσω νοημάτων. Χρησιμοποιείται το σύστημα εναλλακτικής επικοινωνίας ΜΑΚΑΤΟΝ, που είναι ένας συνδυασμός προφορικού λόγου, συμβόλων και νευμάτων.

ΦΥΣΙΚΑ ΚΑΙ ΚΙΝΗΤΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

- × Χαμηλή φυσική κατάσταση
- × Αποκλίσεις στη στάση του κορμού
- × Υπερευκαμψία
- × Παχυσαρκία
- × Μικρή μυϊκή δύναμη
- × Προβλήματα νευρομυϊκής συναρμογής
- × Ατελή κινητικά πρότυπα
- × Δυσκολίες συντονισμού χεριού-ματιού, ματιού-ποδιού
- × Δυσκολίες ισορροπίας του σώματος
- × Αντίληψη του σώματος, αυτοεικόνα

ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΚΑΙ ΟΡΙΣΜΟΙ

«Συμβουλευτική Ψυχολογία είναι ο κλάδος της ψυχολογίας που ασχολείται με την προώθηση ή αποκατάσταση της ψυχικής υγείας του ανθρώπου (η ομάδας ανθρώπων), η οποία έχει διαταραχτεί από ποικίλες περιβαλλοντικές επιδράσεις ή από εσωτερικές συγκρούσεις .

ΣΥΣΤΗΜΑ ΟΜΑΔΟΠΟΙΗΣΗΣ ΘΕΩΡΙΩΝ

Πολλές προσπάθειες ομαδοποίησης των θεωριών της συμβουλευτικής ψυχολογίας έχουν προταθεί κατά καιρούς από διάφορους θεωρητικούς. Διακρίνουμε τέσσερις, γενικές ομάδες θεωριών της συμβουλευτικής ψυχολογίας :

1. Λογικές – ενορατικές θεωρίες
2. Ενορατικές – συναισθηματικές θεωρίες
3. Συναισθηματικές – δραστικές θεωρίες
4. Δραστικές - λογικές θεωρίες

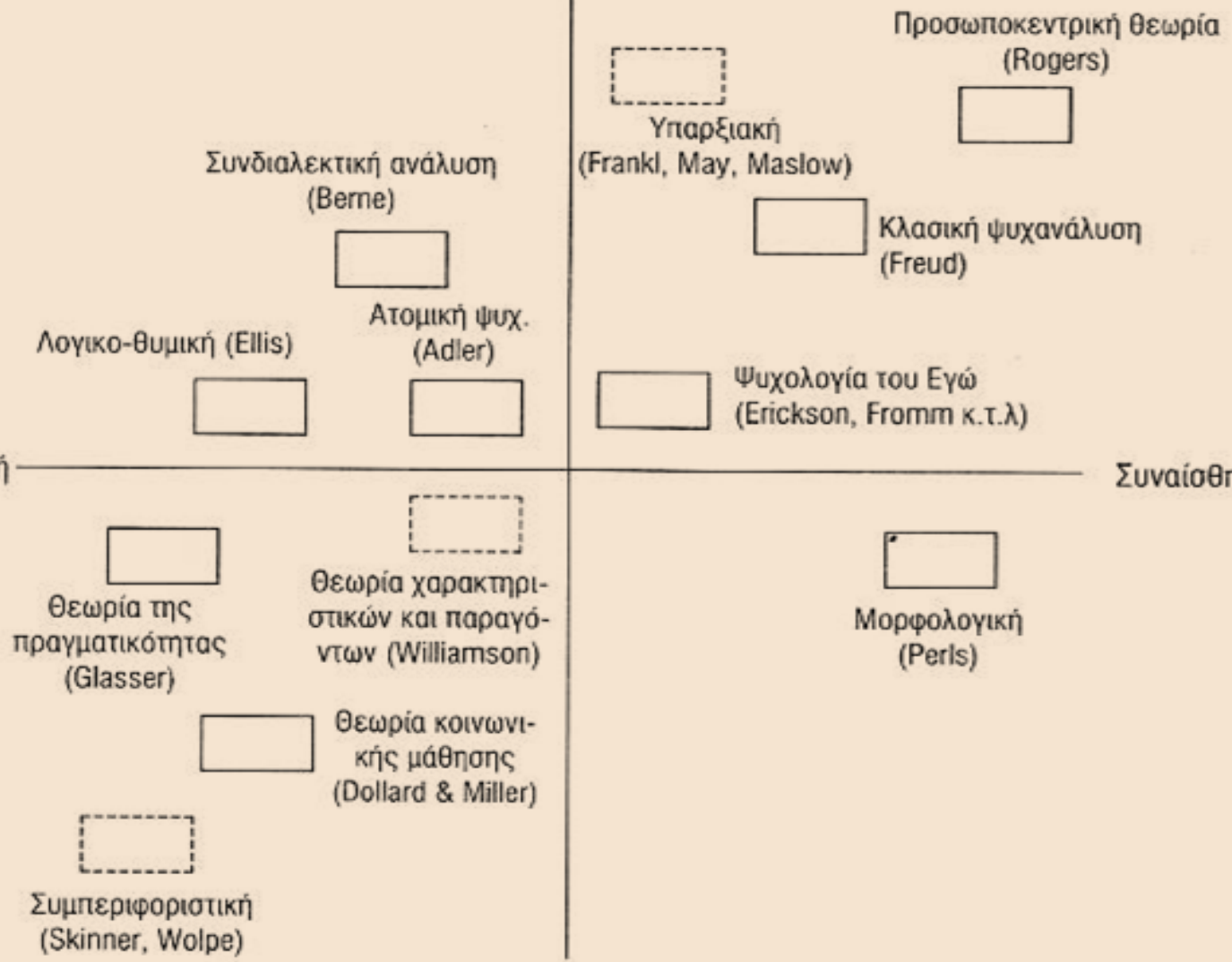
ΣΤΟΧΟΙ
Ενόραση

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Λογική

Συναίσθημα

Δράση

ΛΟΓΙΚΕΣ – ΕΝΟΡΑΤΙΚΕΣ ΘΕΩΡΙΕΣ

Η λογική είναι απαραίτητη στην προσπάθεια του ανθρώπου να γνωρίσει καλύτερα τον εαυτό του → αλλαγή της συναισθηματικής κατάστασης του ανθρώπου → αλλαγή της ανεπιθύμητης συμπεριφοράς.

Λογικό-θυμική προσέγγιση: θεωρία της προσωπικότητας και μέθοδος ψυχοθεραπείας που αναπτύχθηκε στη δεκαετία του '50 από τον Albert Ellis.

Ατομική ψυχολογία: τονίζει τη μοναδικότητα της προσωπικότητας του κάθε ανθρώπου και η μελέτη της ως μιας ενότητας. Δημιουργός της ο Alfred Adler.

Συνδιαλεκτική ανάλυση: δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην ανθρώπινη επικοινωνία και αλληλεπίδραση και στα «παιχνίδια που παίζουν οι άνθρωποι» στις κοινωνικές περιστάσεις. Κύριος εκπρόσωπος ο Eric Berne.

ΕΝΟΡΑΤΙΚΕΣ – ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΕΣ ΘΕΩΡΙΕΣ

Ο άνθρωπος καταφέρει να αποκτήσει ενόραση, αφού κατανοήσει τα συναισθήματά του και τις εσωτερικές του παροτρύνσεις και ορμές.

- × **Ψυχαναλυτική θεωρία:** αναπτύχθηκε από το Sigmund Freud και υποστηρίζει την επίδραση των δυνάμεων του ασυνείδητου στην ψυχική ζωή και στην προσαρμογή του ανθρώπου.
- × **Η Ψυχολογία του Εγώ:** αναπτύχθηκε μέσα από τη διδάγματα του Freud αλλά έδωσε μεγαλύτερη έμφαση στο ρόλο που διαδραματίζει το Εγώ στην ανθρώπινη συμπεριφορά.
- × **Πρόσωπο – Κεντρική θεωρία:** υποστηρίζει ότι ο άνθρωπος διαθέτει από μόνος του την ικανότητα για προσωπική ανάπτυξη και αυτοπραγμάτωση.
- × **Υπαρξιακή θεωρία της συμβουλευτικής:** Τονίζει τη μοναδικότητα κάθε ανθρώπου και τη σπουδαιότητα της αυτογνωσίας που αποκτιέται μέσα από την άμεση εμπειρία.

ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΕΣ – ΔΡΑΣΤΙΚΕΣ ΘΕΩΡΙΕΣ

Η κατηγορία αυτή των θεωριών τονίζει περισσότερο τη σχέση μεταξύ συναισθημάτων και δραστηριοποίησης του ανθρώπου για την αλλαγή της συμπεριφοράς του.

Μορφολογική συμβουλευτική θεωρία: Τονίζει την επίγνωση του συνόλου της προσωπικότητας του ανθρώπου. Τονίζει το παρόν, θεωρεί το παρελθόν και το μέλλον τρόπους που χρησιμοποιεί ο άνθρωπος για να ξεφύγει από την πραγματικότητα.

ΔΡΑΣΤΙΚΕΣ – ΛΟΓΙΚΕΣ ΘΕΩΡΙΕΣ

Δίνουν μεγαλύτερη έμφαση στην τροποποίηση της συμπεριφοράς μέσα από λογικές, κυρίως, διαδικασίες. Η αλλαγή των συναισθημάτων έπεται της αλλαγής της συμπεριφοράς.

- × **Συμπεριφοριστική συμβουλευτική θεωρία:** εφαρμόζει διάφορες τεχνικές που συνδέονται ή προέρχονται από τη θεωρία της μάθησης, με στόχο να τροποποιήσει συγκεκριμένες απροσάρμοστες συμπεριφορές .
- × **Θεωρία της ενίσχυσης και της ψυχαναλυτικής θεραπείας:** μια πρωτοποριακή προσπάθεια γεφύρωσης του χάσματος ανάμεσα στη θεωρία της συμπεριφοράς και στην ψυχοθεραπεία.
- × **Η θεωρία της πραγματικότητας:** προσπαθεί να στρέψει την προσοχή του συμβουλευόμενου προς τη συνειδητή του συμπεριφορά και να τον βοηθήσει να αναλάβει τις ευθύνες για τις πράξεις του.

ΕΙΔΗ ΤΗΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ

Η συμβουλευτική ψυχολογία προσφέρει ατομικές και ομαδικές συμβουλευτικές υπηρεσίες στους ανθρώπους για να τους βοηθήσει στην πιο αποτελεσματική επίτευξη των στόχων που αφορούν προσωπικά, κοινωνικά, μορφωτικά και επαγγελματικά ζητήματα. Η συμβουλευτική διαχωρίζεται ως προς:

- ✘ τη μεθοδολογία και τη διαδικασία που ακολουθείται
- ✘ το είδος της βοήθειας που προσφέρεται
- ✘ τους χώρους στους οποίους εξασκείται
- ✘ τα μέσα τα οποία χρησιμοποιεί

ΡΟΛΟΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟΥ ΨΥΧΟΛΟΓΟΥ

Οι βασικοί ρόλοι του συμβουλευτικού ψυχολόγου είναι κυρίως τρεις :

- ένας θεραπευτικός ή αποκατάστασης (επανένταξης).
- Ένας προληπτικός.
- Και ένας εκπαιδευτικός και εξελικτικός.

ΤΟ ΜΟΝΤΕΛΟ ΤΟΥ ΜΗΤΡΙΚΟΥ ΘΡΗΝΟΥ ΤΩΝ SOLNIT ΚΑΙ STARK

- ✘ Προσπάθεια ερμηνείας της αντίδρασης της μητέρας στη γέννηση ενός παιδιού με νοητική υστέρηση.
- ✘ Ο θρήνος δεν ήταν μια αντίδραση απέναντι στο ίδιο το παιδί, αλλά απέναντι σε ένα ιδανικό παιδί.
- ✘ Οι γονείς πρέπει να θρηνήσουν - όπως θα έκαναν ύστερα από ένα θάνατο - την απώλεια ενός εξιδανικευμένου παιδιού τους.

ΜΟΝΤΕΛΑ ΣΤΑΔΙΩΝ ΚΑΤΑ SOLNIT ΚΑΙ STARK

1ο στάδιο

- η μητέρα παθαίνει σοκ
- έχει επίγνωση του γεγονότος αλλά δεν μπορεί να το αποδεχτεί συναισθηματικά

2ο στάδιο

- συναισθηματική αποδιοργάνωση
- εμφανίζονται έντονες συναισθηματικές αντιδράσεις
- εσωτερικεύουν την οργή τους προς τον εαυτό τους (κατάθλιψη) ή την εξωτερικεύουν προς τους άλλους (οργή).

Τελικό στάδιο

συναισθηματική αναδιοργάνωση

- αποδέχονται το παιδί τους όπως είναι και αρχίζουν να εργάζονται προς το συμφέρον του

ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΩΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ ΣΤΡΕΣ

- ✘ οι Crnic, Friedrich και Greenberg το 1983 πρότειναν ένα μοντέλο στρες, αντιμετώπισης και οικογενειακής οικολογίας.
- ✘ Σύμφωνα με αυτό, το παιδί με νοητική υστέρηση αποτελεί έναν παράγοντα στρες για την οικογένεια και αυτό φαίνεται σε διάφορους τομείς :
 - μεγαλύτερες πιθανότητες διαζυγίου
 - υψηλότερα ποσοστά κατάθλιψης μεταξύ των γονέων
 - μεγαλύτερα ποσοστά αδελφών που νιώθουν δυσαρέσκειαγιατί δεν έχουν αρκετή αγάπη και προσοχή.

ΜΟΝΤΕΛΟ ΔΙΠΛΟΥ «ΑΒΓΧ» (« Double ABCX »)

- × Το (X) της ονομασίας αποτελεί την «κρίση» της ανατροφής ενός παιδιού με νοητική καθυστέρηση, η οποία είναι συνάρτηση των :
 - × των προσωπικών χαρακτηριστικών του παιδιού (A)
 - × των ενδογενών και εξωγενών παραγόντων της οικογένειας (B)
 - × και του τρόπου με τον οποίο η οικογένεια αντιλαμβάνεται το παιδί (Γ)
- × Τα A, B, Γ αλλάζουν ανάλογα με τις μεταβολές των συνθηκών της ζωής του παιδιού και της οικογένειας – γι αυτό και η λέξη «Διπλό»

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

Θετικά

- × Υλίκη αλλά και ψυχική υποστήριξη
- × Ενημέρωση
- × Μια ρεαλιστική εκτίμηση των αναγκών του παιδιού
- × Υψηλότερο οικογενειακό εισόδημα
- × Οικογένεια με δυο γονείς
- × Ένας καλός γάμος

Αρνητικά

- × Η χηρεία
- × Ο θάνατος ενός μέλους της οικογένειας ή ενός στενού φίλου
- × Το διαζύγιο
- × Η μετακόμιση
- × η απόλυση

Η ΠΡΟΤΑΣΗ ΜΑΣ

Ο συμβουλευτικός ψυχολόγος καλείται να επιλέξει την τεχνική με την οποία θα προσεγγίσει και θα συμβάλλει στην οικογένεια ατόμου με νοητική υστέρηση. Γι' αυτό το λόγο, θεωρήσαμε σημαντικό να προτείνουμε ένα θεωρητικό μοντέλο προσέγγισης, μέσα από τις τεχνικές του οποίου πιστεύουμε ότι ο συμβουλευτικός ψυχολόγος θα καταφέρει το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα για την οικογένεια του ατόμου με νοητική υστέρηση, αλλά και για το ίδιο το άτομο.

Το θεωρητικό μοντέλο που προτείνουμε είναι :

«Η

Μορφολογική Θεωρία»

Η παραπάνω θεωρία επιλέχτηκε με βάση τα εξής κριτήρια :

- ✎ Η μορφολογική ψυχοθεραπεία στοχεύει στο ξεπέρασμα του κατατεμαχισμού των συναισθημάτων, της σκέψης και των πράξεων που χαρακτηρίζουν τον προβληματισμένο άνθρωπο.
- ✎ Συμφώνα με αυτή τη θεωρία, σημασία έχει το παρόν... το παρελθόν και το μέλλον αποτελούν τρόπους που χρησιμοποιεί ο άνθρωπος για να ξεφύγει από την πραγματικότητα.
- ✎ Σύμφωνα με τις αρχές της συμβουλευτικός ψυχολόγος φέρνει τον πελάτη αντιμέτωπο με το πρόβλημα του.
- ✎ Οι τεχνικές τις οποίες χρησιμοποιεί, κατά την άποψη μας, συμφωνούν απόλυτα με τον τρόπο αλλά και τον απώτερο στόχο τον οποίο πρέπει να έχει ένας ψυχολόγος σε τέτοιου είδους περιπτώσεις.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΜΕ